

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน

อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

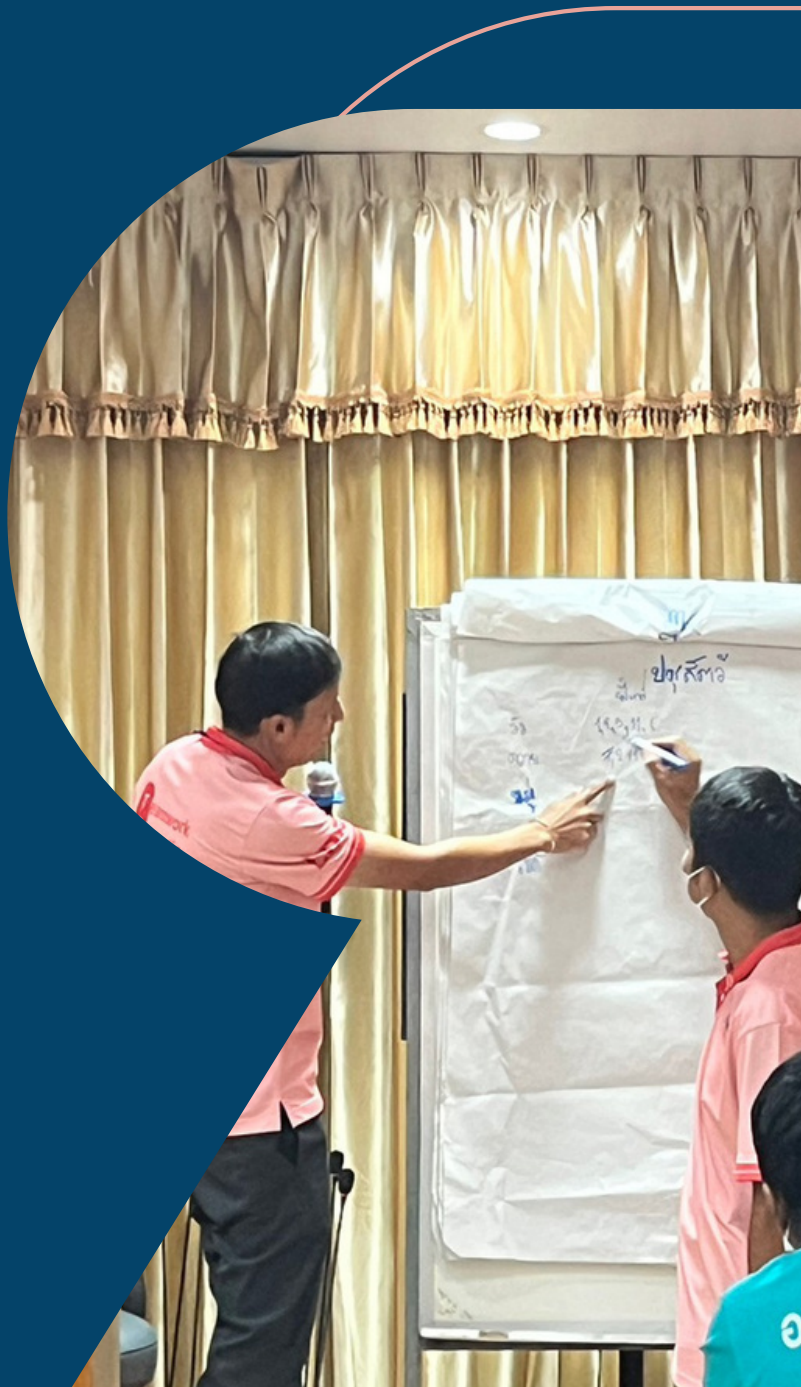

สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร

กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือก การใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพช.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผน กิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร
สิงหาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-3
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-3
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-3
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-9
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-3
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร (พ.ศ. 2536-2565)	2-4
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-9
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-11
3-1	สมบัติที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	6-4
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-5
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร แผน 5 ปี (พ.ศ.2567-2570)	7-6

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-2
2-2	สมดุลงน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร	2-4
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	6-6
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร	7-3

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ เช่น ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี เป็นต้น

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของงบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

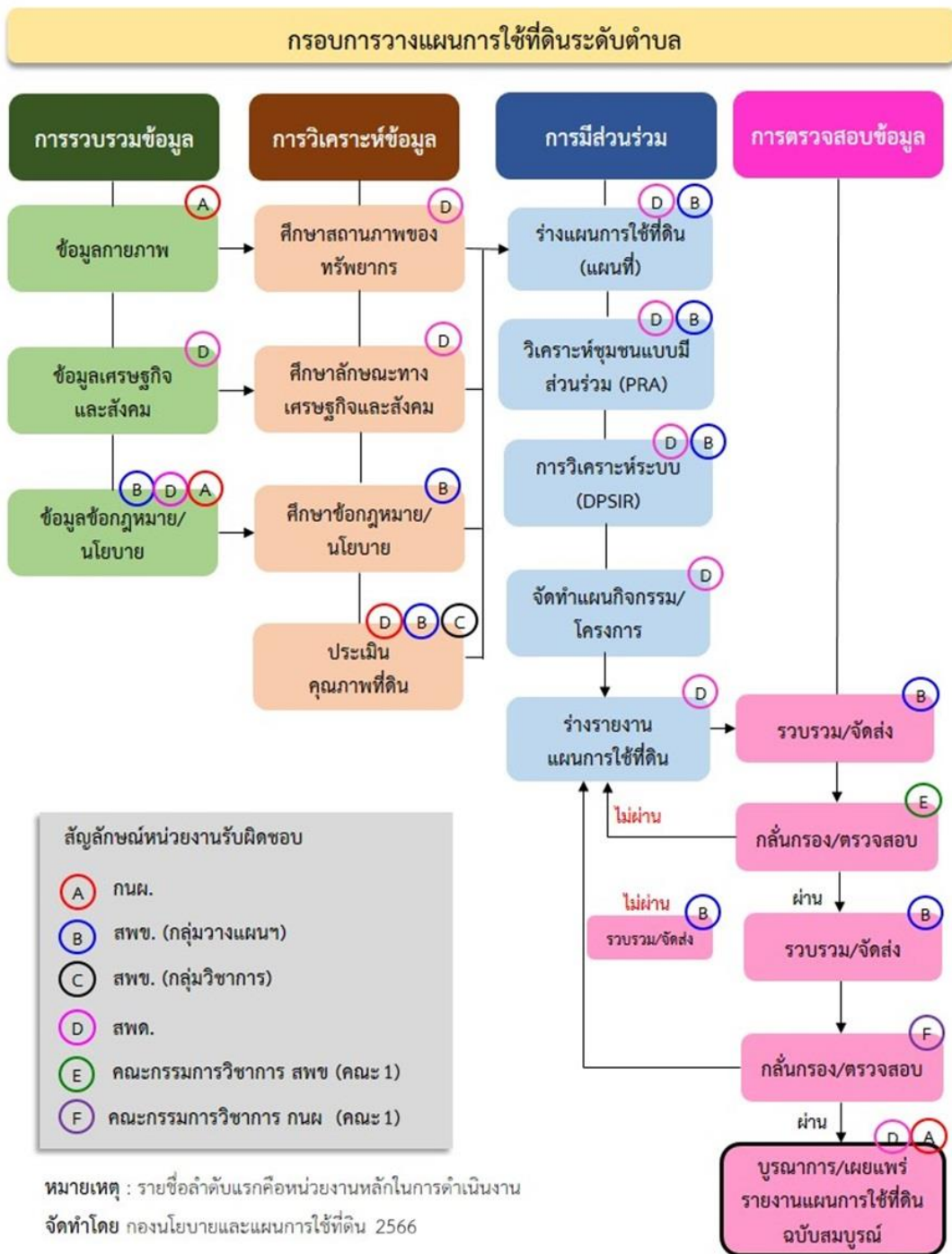
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัด กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของงบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

กำแพงดินมีคุณธรรม เยาวชนห่างไกลยาเสพติด มีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอสามง่าม มีพื้นที่ประมาณ 56 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,781 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลวังอิทก อำเภอบางระกำ ตำบลวังงาม อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลสามง่าม อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลบ้านไร่ ตำบลโคกสลอด ตำบลสนามคลี อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ตำบลหนองหลุม อำเภอลำลูกขัน จังหวัดพิจิตร

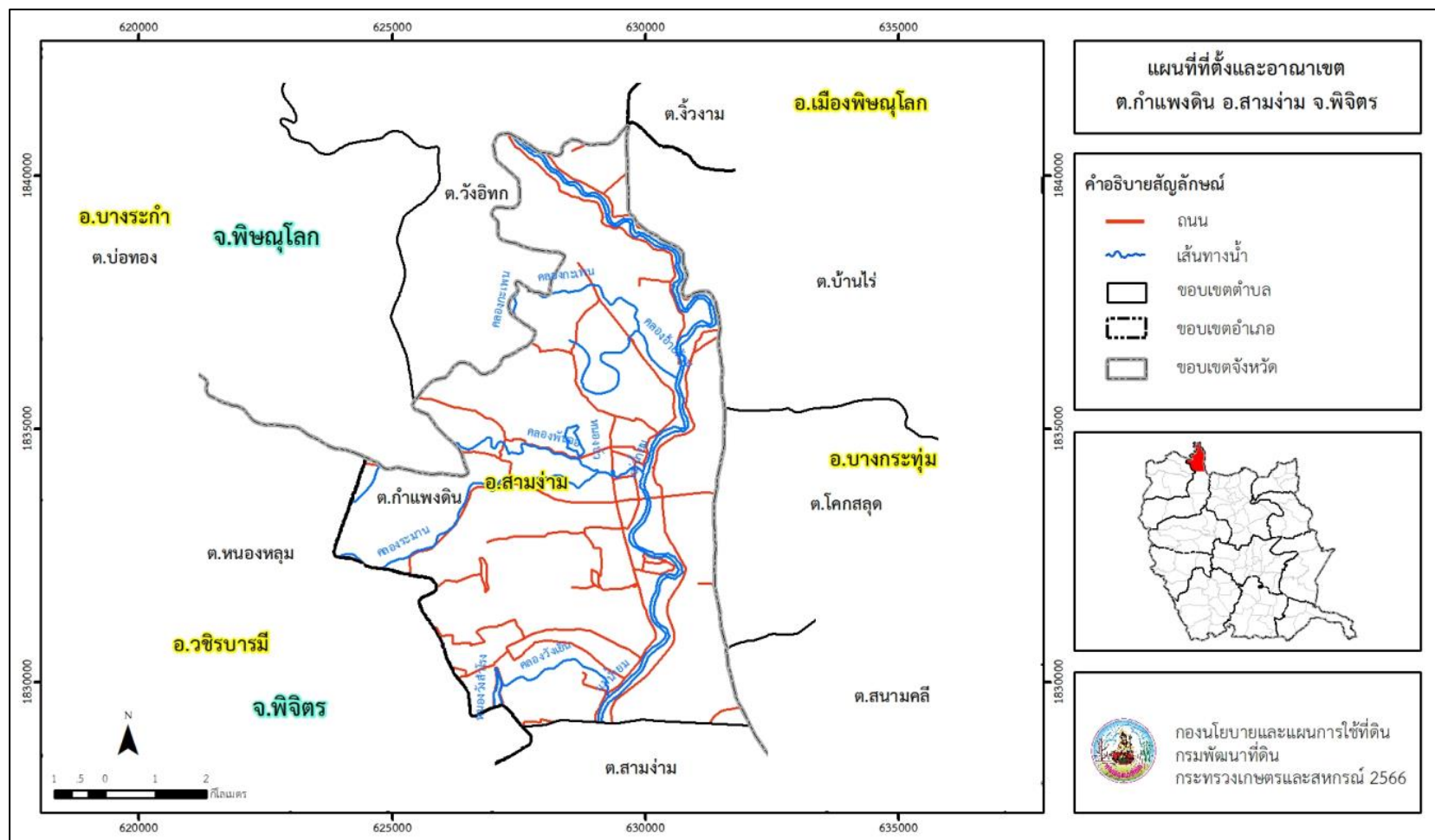
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านกำแพงดิน	หมู่ที่ 7 บ้านท่าแห
หมู่ที่ 2 บ้านกำแพงดิน	หมู่ที่ 8 บ้านวังโป่ง
หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงดิน	หมู่ที่ 9 บ้านหนองบัว
หมู่ที่ 4 บ้านกำแพงดิน	หมู่ที่ 10 บ้านวังปลาทุ
หมู่ที่ 5 บ้านกำแพงดิน	หมู่ที่ 11 บ้านวังปลาทุ
หมู่ที่ 6 บ้านคลองพันจ่อ	หมู่ที่ 12 บ้านท่าทอง

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ และลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำยม มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองพันจ่อ คลองระมาน คลองอ้ายด้วน แม่น้ำยม

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.5 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,233.5 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 115 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 296.0 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 19 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศเกษตร จังหวัดพิจิตร ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

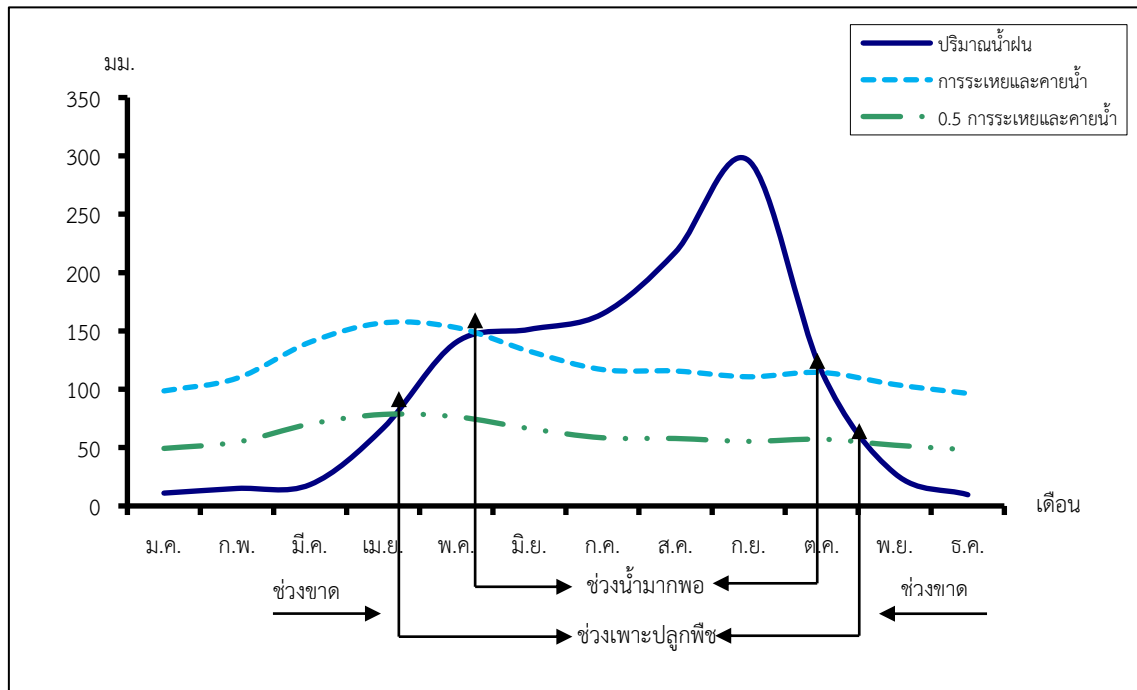
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร¹ (พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)		เฉลี่ย	ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด						
ม.ค.	19.4	31.4	24.9	75.0	11.0	1.9	98.6	10.8
ก.พ.	21.2	33.4	26.8	73.0	15.0	2.0	109.5	14.6
มี.ค.	23.7	35.4	29.0	71.0	18.3	3.3	140.4	17.8
เม.ย.	25.2	36.8	30.5	68.0	66.7	6.1	156.9	59.6
พ.ค.	25.7	35.6	30.1	74.0	140.3	12.7	152.8	108.8
มิ.ย.	25.2	34.2	29.2	79.0	151.3	15.3	132.6	114.7
ก.ค.	24.9	33.2	28.5	82.0	164.6	18.8	116.9	121.3
ส.ค.	24.8	32.7	28.2	83.0	217.6	20.0	115.6	141.8
ก.ย.	24.9	32.6	28.3	84.0	296.0	19.0	110.7	154.6
ต.ค.	24.6	32.6	28.1	82.0	115.2	12.0	114.4	94.0
พ.ย.	22.7	32.8	27.3	77.0	27.9	3.0	104.1	26.7
ธ.ค.	19.8	31.2	25.1	75.0	9.6	1.0	96.4	9.5
เฉลี่ย	23.5	33.5	28.0	76.9	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,233.5	115.1	1,448.9	874.2

หมายเหตุ : ¹เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

²จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิจิตร

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,974 ไร่ หรือร้อยละ 5.67 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และโรงงานอุตสาหกรรม

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 30,609 ไร่ หรือร้อยละ 88.08 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) เกษตรผสมผสาน มีเนื้อที่ 2 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 30,086 ไร่ หรือร้อยละ 86.50 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว

3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 125 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ อ้อย และพริก

4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 179 ไร่ หรือร้อยละ 0.52 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม สัก และ ยูคาลิปตัส

5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 85 ไร่ หรือร้อยละ 0.25 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ กัลย และไม้ผลผสม

6) พืชไร่ เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนร้าง

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 1 ไร่ ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 1,448 ไร่ หรือร้อยละ 4.16 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ และบ่อน้ำในไร่นา

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 863 ไร่ หรือร้อยละ 2.48 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชไร่ สลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และทุ่งหญ้าธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

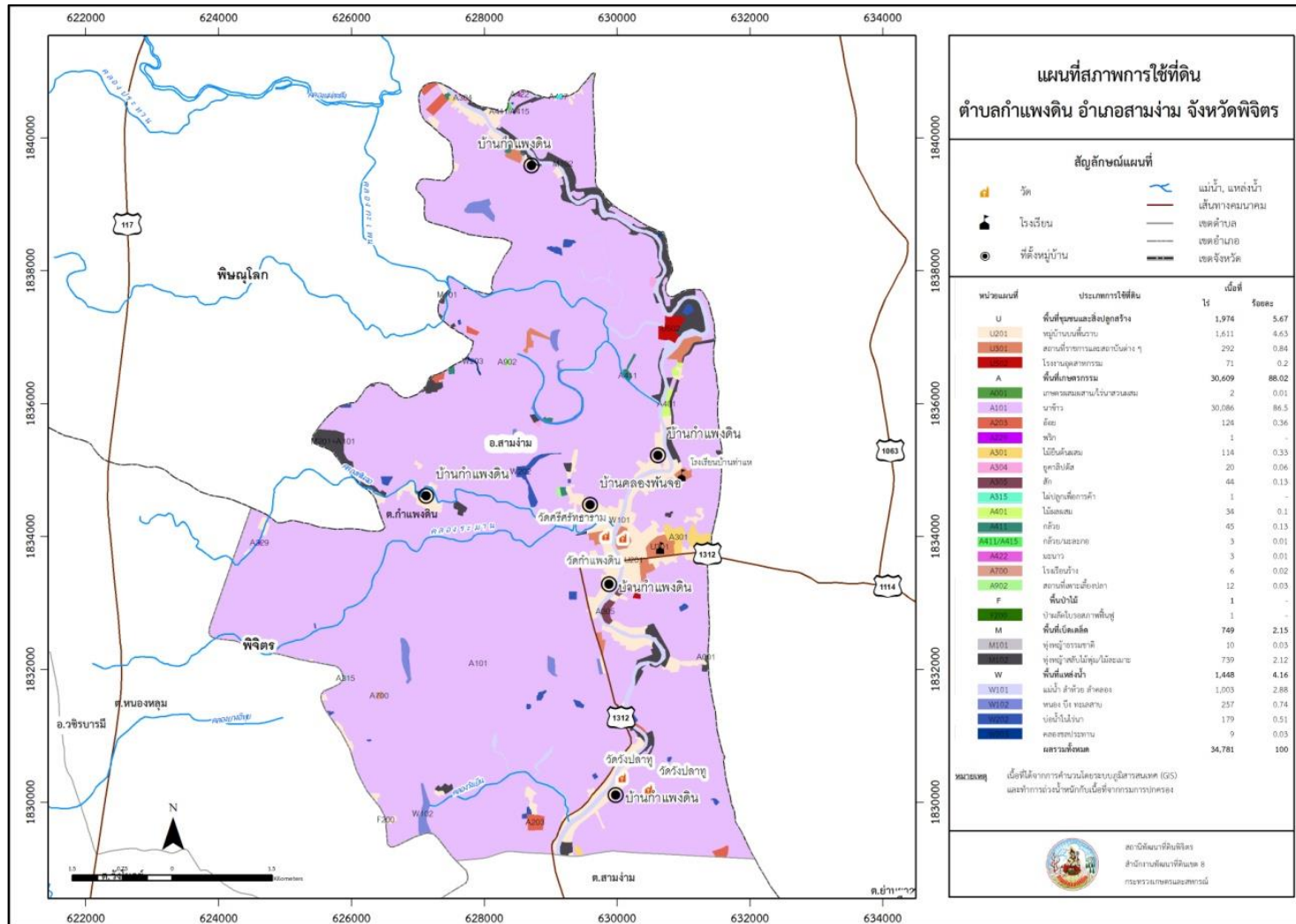
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,974	5.67
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,611	4.63
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	292	0.84
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	71	0.20
A	พื้นที่เกษตรกรรม	30,609	88.02
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	2	0.01
A101	นาข้าว	30,086	86.50
A203	อ้อย	124	0.36
A229	พริก	1	-

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A301	ไม้ยืนต้นผสม	114	0.33
A304	ยูคาลิปตัส	20	0.06
A305	สัก	44	0.13
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	1	-
A401	ไม้ผลผสม	34	0.10
A411	กล้วย	45	0.13
A411/A415	กล้วย/มะละกอ	3	0.01
A422	มะนาว	3	0.01
A700	โรงเรือนร้าง	6	0.02
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	12	0.03
F	พื้นที่ป่าไม้	1	-
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	1	-
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	749	2.15
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	10	0.03
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	739	2.12
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	1,448	4.16
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	1,003	2.88
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	257	0.74
W202	บ่อน้ำในไร่นา	179	0.51
W203	คลองชลประทาน	9	0.03
ผลรวมทั้งหมด		34,781	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน มีประชากรรวม 3,266 คน แยกเป็นชาย 1,594 คน เป็นหญิง 1,672 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 58.68 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,183 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,045 ครัวเรือน หรือร้อยละ 88.33 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 138 ครัวเรือน หรือร้อยละ 11.67 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลกำแพงดิน	1,183	1,594	1,672	3,266
หมู่ที่ 1 กำแพงดิน	115	151	166	317
หมู่ที่ 2 กำแพงดิน	36	25	25	50
หมู่ที่ 3 กำแพงดิน	8	15	11	26
หมู่ที่ 4 กำแพงดิน	13	17	14	31
หมู่ที่ 5 กำแพงดิน	31	31	44	75
หมู่ที่ 6 คลองพันจ่อ	179	240	261	501
หมู่ที่ 7 ท่าแห	143	240	263	503
หมู่ที่ 8 วังโป่ง	84	137	143	280
หมู่ที่ 9 หนองบัว	172	199	190	389
หมู่ที่ 10 วังปลาทุ	138	175	187	362
หมู่ที่ 11 วังปลาทุ	151	206	215	421
หมู่ที่ 12 ท่าทอง	113	158	153	311

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	1,183	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,045	88.33
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	138	11.67

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลกำแพงดินมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,183 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 29.40 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลต่อครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลกำแพงดิน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี อ้อยโรงงาน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2566 (กรมการพัฒนาชุมชน, 2566) พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 224,546.32 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 78,859.74 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 167,731.40 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 57,936.25 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 56,814.92 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 20,923.49 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลกำแพงดิน	196,747.04	12,850.30	12,030.56	2,918.42	224,546.32	78,859.74	167,731.40	57,936.25
หมู่ที่ 1 กำแพงดิน	204,708.35	18,087.06	29,617.65	2,058.82	254,471.88	94,868.90	152,318.00	56,785.22
หมู่ที่ 2 กำแพงดิน	271,684.21	5,631.58	9,052.63	1,000.00	287,368.42	124,090.91	138,000.00	59,590.91
หมู่ที่ 3 กำแพงดิน	198,000.00	833.33	3,333.33	13,333.33	215,500.00	68,052.63	154,866.67	48,905.26
หมู่ที่ 4 กำแพงดิน	161,142.86	-	-	-	161,142.86	86,769.23	123,428.57	66,461.54
หมู่ที่ 5 กำแพงดิน	191,178.95	842.11	12,821.05	5,263.16	210,105.26	64,387.10	258,072.63	79,086.77
หมู่ที่ 6 คลองพันจ่อ	191,689.08	3,589.92	8,917.65	1,319.33	205,515.97	62,388.78	125,497.48	38,097.45
หมู่ที่ 7 ท่าแห	183,878.05	17,902.44	9,235.77	495.93	211,512.20	56,556.52	186,993.50	50,000.43
หมู่ที่ 8 วังโป่ง	246,753.52	63,546.48	20,388.73	5,892.96	336,581.69	108,132.58	265,381.69	85,258.37
หมู่ที่ 9 หนองบัว	209,714.29	7,653.06	9,641.22	1,051.02	228,059.59	90,853.01	183,433.67	73,075.20
หมู่ที่ 10 วังปลาทุ	177,357.41	9,681.48	12,409.26	1,842.59	201,290.74	70,127.10	128,093.52	44,626.13
หมู่ที่ 11 วังปลาทุ	187,866.67	9,125.00	11,505.00	1,091.67	209,588.33	65,326.23	83,916.67	26,155.84
หมู่ที่ 12 ท่าทอง	136,991.11	17,311.11	17,444.44	1,672.22	173,418.89	54,763.86	212,774.44	67,191.93

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ คือ พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 34,781 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536 -2565) 1,233.5 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.1 **น้ำผิวดิน** หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองกะเพน คลองพันจ่อ คลองระมาน คลองวังเย็น คลองอ้ายด้วน แม่น้ำยม หนองบัว และหนองวังสำโรง

3.2.2 **น้ำใต้ดิน** จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่าตำบลกำแพงดิน มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 8 บ่อ และจำนวน บ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 15 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 9 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Ban-ca ชุดดินบางมูลนาก มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,065 ไร่ หรือร้อยละ 11.69 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Brk-sicA ชุดดินบางระกำ มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,073 ไร่ หรือร้อยละ 17.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Brk-aer-sicA ดินบางระกำที่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,125 ไร่ หรือร้อยละ 26.24 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Na-sic1A ชุดดินน่าน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,604 ไร่ หรือร้อยละ 4.61 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Plo-sic1A ชุดดินโพทะเล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,510 ไร่ หรือร้อยละ 4.34 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Skt-sic1A ชุดดินสุโขทัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,885 ไร่ หรือร้อยละ 5.42 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Skt-pd-sicA ดินสุโขทัยที่มีการระบายน้ำเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,935 ไร่ หรือร้อยละ 8.44 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Skt-pd-sic1A ดินสุโขทัยที่มีการระบายน้ำเร็ว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,477 ไร่ หรือร้อยละ 4.25 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Utt-sic1A ชุดดินอุตรดิตถ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 249 ไร่ หรือร้อยละ 0.72 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 6 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Kp-silB ชุดดินกำแพงเพชร มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 429 ไร่ หรือร้อยละ 1.23 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Kp-Kp-fl-silA หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินกำแพงเพชร และดินกำแพงเพชรที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 586 ไร่ หรือร้อยละ 1.68 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Sg-s1B ชุดดินไทรงาม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 81 ไร่ หรือร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Sg-fl-1A ดินไทรงามที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 82 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Sg-Kp-fl-slB หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินไทรงาม และดินกำแพงเพชร ที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 337 ไร่ หรือร้อยละ 0.97 ของเนื้อที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Tph-silA ชุดดินตะพานหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,681 ไร่ หรือร้อยละ 10.58 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 662 ไร่ หรือร้อยละ 1.90 ของเนื้อที่ตำบล

ไม่พบปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดินในลักษณะของชุด ดินแสดงดังรูปที่ 3-1

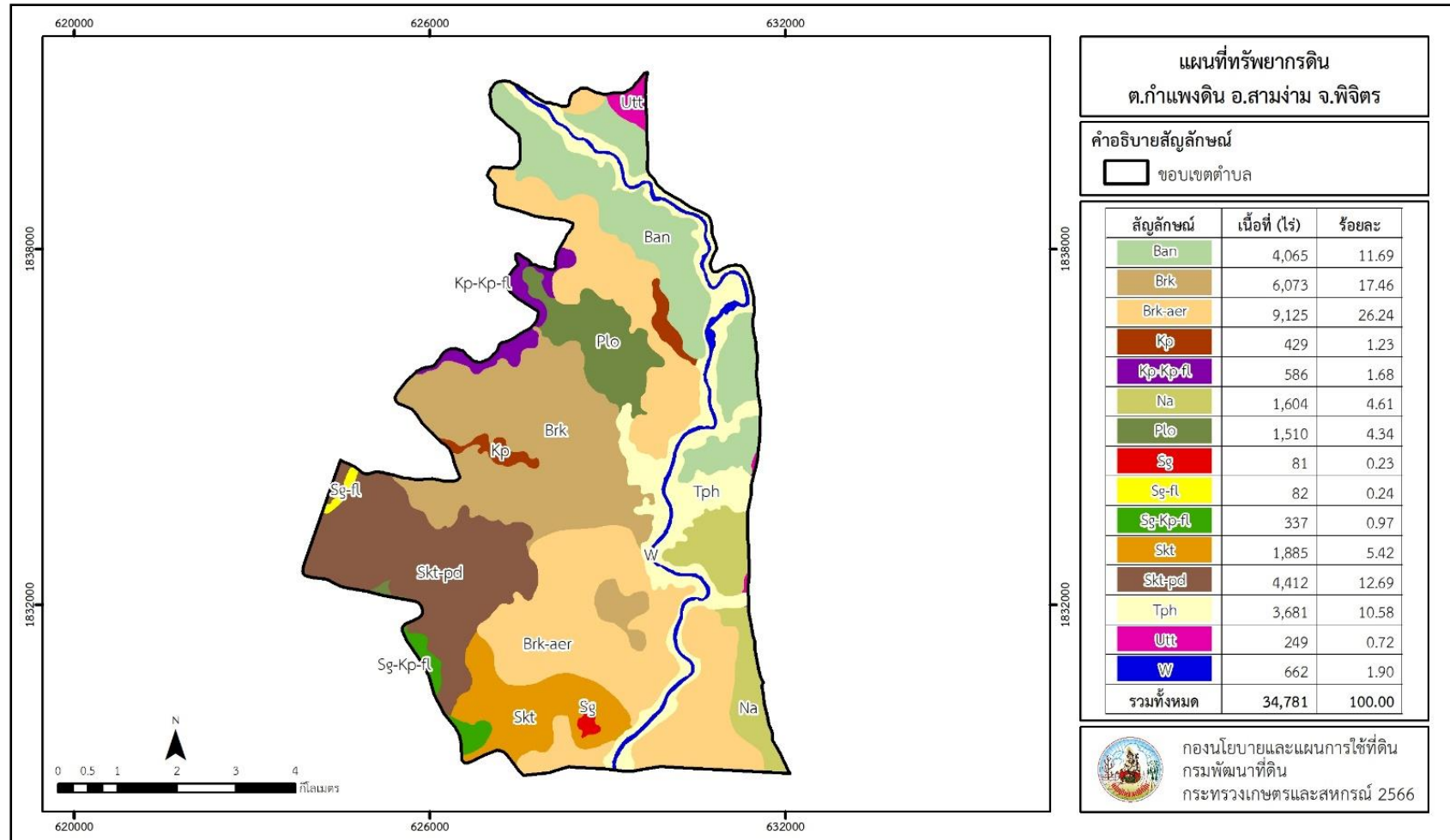
ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ban-cA	0-2	>150	เลว	สูง	>20	35-75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	2,525	7.26
Ban-cA*	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	35-75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	1,540	4.43
Brk-aer-sicA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	สูง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	134	0.39
Brk-aer-sicA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	8,991	25.85
Brk-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	>20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	6,073	17.46
Kp-Kp-fl-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	586	1.68
Kp-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	429	1.23
Na-sicA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	1,604	4.61
Plo-sicA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	>75	5.5-6.5	7.0-8.5	<2	-	1,510	4.34
Sg-fl-LA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	82	0.24
Sg-Kp-fl-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	337	0.97
Sg-silB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	6.0-7.0	<2	-	81	0.23
Skt-pd-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	2,935	8.44
Skt-pd-sicA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	1,477	4.25
Skt-sicA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	1,885	5.42
Tph-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	3,681	10.58
Utt-sicA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	<35	5.5-6.5	5.5-8.0	<2	-	249	0.72
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	662	1.90
รวมทั้งหมด											34,781	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสว่างงาม จังหวัดพิจิตร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal:PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลกำแพงดิน คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เผาต่อชังในพื้นที่เกษตร
- 2) ขาดแคลนแหล่งน้ำ สระเก็บน้ำไม่มีน้ำตลอดทั้งปี
- 3) ราคาผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4) ด้านปศุสัตว์ ราคาอาหารสัตว์สูง
- 5) ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ
- 6) ขาดแคลนตลาดรับซื้อผลผลิต

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลกำแพงดิน มีความต้องการ 5 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ด้วยการขุดสระน้ำ บ่อบาดาลและขุดลอกคลอง
- 3) จัดหาตลาดรองรับผลผลิตและประกันราคาผลผลิต
- 4) สนับสนุนเมล็ดพันธุ์อาหารสัตว์ พื้นที่ปลูก และความรู้ในการจัดการฟาร์ม
- 5) ขอรับการสนับสนุนเงินทุนจากสถาบันการเงินแบบปลอดดอกเบี้ย หรือ ดอกเบี้ยถูก

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 5 ประการ คือ

- 1.1) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
- 1.2) การขยายตัวของเมือง การขยายตัวของภาคเกษตร และอุตสาหกรรม
- 1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.4) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ
- 1.5) ความต้องการด้านอาหาร

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ
- 2.3) จัดหาตลาดรองรับผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต

3) สถานะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 4 ประการ คือ

- 3.1) ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 3.4) ขาดตลาดรองรับ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 4.2) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.3) รายได้น้อย
- 4.4) ผลผลิตล้นตลาด ราคาตกต่ำ
- 4.5) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

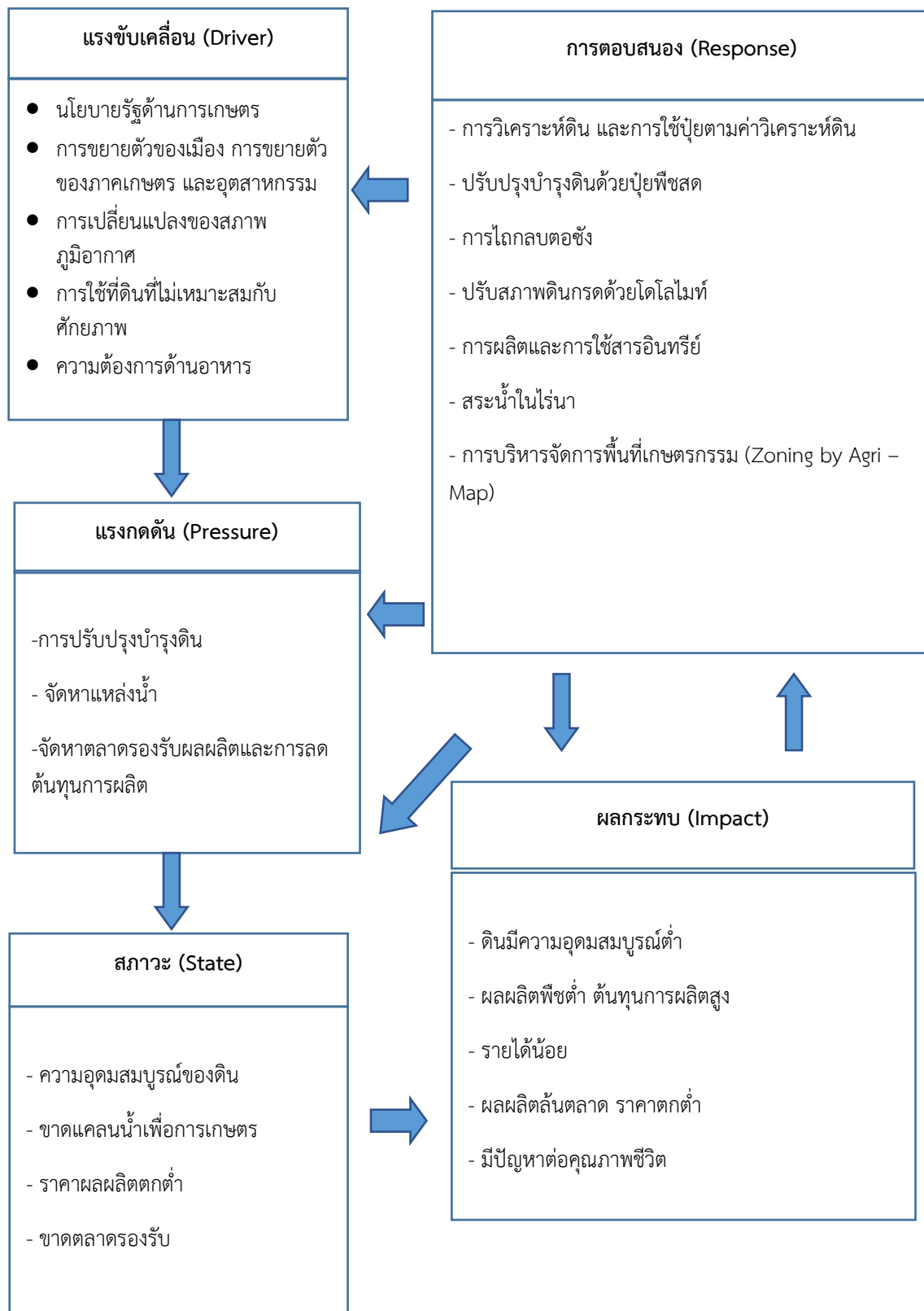
5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) การวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.3) การไถกลบตอซัง
- 5.4) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์
- 5.5) การผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 5.6) สระน้ำในไร่นา
- 5.7) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri – Map)

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) ส่งเสริมรวมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่
- (3) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตรและประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร
ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนกันยายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวพันธุ์พิษณุโลก 2 หอมมะลิ 105

2) ข้าวนาปี-ข้าวนาปรัง เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกข้าวนาปรังในช่วงฤดูฝนเช่นกัน โดยสูบน้ำจากคลองส่งน้ำระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน เนื่องจากช่วงแล้ง แหล่งน้ำไม่เพียงพอ

3) ข้าวนาปี-พืชไร่ เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงธันวาคม และจะปลูกพืชไร่หลังการเก็บเกี่ยวข้าว ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ระหว่างเดือนธันวาคมถึงมีนาคม

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) พืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน ปลูกช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม เก็บเกี่ยวผลผลิต 10-14 เดือนหลังปลูก

2) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ กัลฉ่าย มะละกอ

ชนิดพืช	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
	บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม												
ข้าวนาปรัง													
ข้าวนาปี													
บริเวณพื้นที่ดอน													
อ้อยโรงงาน													
กัลฉ่าย มะละกอ													
สีก ยูคาลิปตัส													

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่น หรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนา หรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความเหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว อ้อย ข้าวโพด มะม่วง ส้มโอ มะนาว แตงโม

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	อ้อย	ข้าวโพด	มะม่วง	ส้มโอ	มะนาว	แตงโม
Ban-cA	S1	S3o	N	N	N	N	N
Brk-aer-sicA	S1	S2o	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Brk-aer-sicA*	S1	S2os	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Brk-sicA	S1	S3o	N	N	N	N	N
Kp-Kp-fl-silA	S3o	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Kp-silB	S3o	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Na-sicLA	S1	S2os	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Plo-sicLA	S2n	S2ons	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Sg-fl-lA	S3o	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Sg-Kp-fl-slB	S3o	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Sg-slB	S3o	S2ns	S2n	S2ns	S2ns	S2ns	S2n
Skt-pd-sicA	S2n	S3o	N	N	N	N	N
Skt-pd-sicLA	S2n	S3o	N	N	N	N	N
Skt-sicLA	S2n	S2ons	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o
Tph-silA	S3o	S2s	S1	S2s	S1	S1	S2n
Utt-sicLA	S2n	S2ons	S3o	S3o	S3o	S3o	S3o

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดยึดธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี ช่วงปี 2566-2570 เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 เขตการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชน และสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมขั้นดี เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 30,587.76 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 87.94 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมขั้นดี พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตมากที่สุดในตำบล เนื่องจากมีระบบชลประทาน สามารถส่งน้ำช่วยในการปลูกพืชเพื่อทำการเกษตรนอกฤดูฝน โดยเฉพาะข้าวนาปรัง และพืชอายุสั้นได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช ส่งผลให้มีศักยภาพของที่ดินที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกในระดับสูงถึงปานกลาง มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2110) มีเนื้อที่ 5,040 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 14.49 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมสูงถึงปานกลาง และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้ง ชนิดต่าง ๆ

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2120) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ไม้ผลผสม

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2130) มีเนื้อที่ 108 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

(4) เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2150) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ เกษตรผสมผสาน

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เป็นเขตที่มีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะระบบชลประทาน มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม ดัดข้อจำกัดจากลักษณะดิน ซึ่งมีสมบัติดินที่ไม่เหมาะสมบางประการ มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2211) มีเนื้อที่ 350 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.01 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมและปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวโดยส่วนใหญ่เป็นลักษณะ นาปีตามด้วยนาปรัง และบางพื้นที่ทำนาปีตามด้วยพืชฤดูแล้งชนิดต่าง ๆ

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2212) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กัลย มะละกอ

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2213) มีเนื้อที่ 1 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ไม้ยืนต้นผสม

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2214) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2215) มีเนื้อที่ 0.76 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ เกษตรผสมผสาน

(2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 24,788 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 71.27 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสมและปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 79 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.23 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ กัลย ไม้ผลผสม

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ยูคาลิปตัส สัก

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 108 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 12 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

4) เขตปศุสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ประเภทต่างๆ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบได้แก่ โค กระบือ

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 1,977 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.68 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,906 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.48 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 71 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 1,457.68 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.17 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 1,263 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.63 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 189 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.54 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่นๆ

(สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 765 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.20 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 0.51 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ทั้งนี้ในเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) หากมีการปรับปรุงบำรุงดิน หรือ ปรับโครงสร้างของพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ยกร่อง จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำประเภทต่างๆ สามารถยกระดับเป็นเขตเกษตรกรรมขั้นดีได้ เนื่องจากมีการบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำไว้แล้ว โดยเฉพาะระบบชลประทาน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

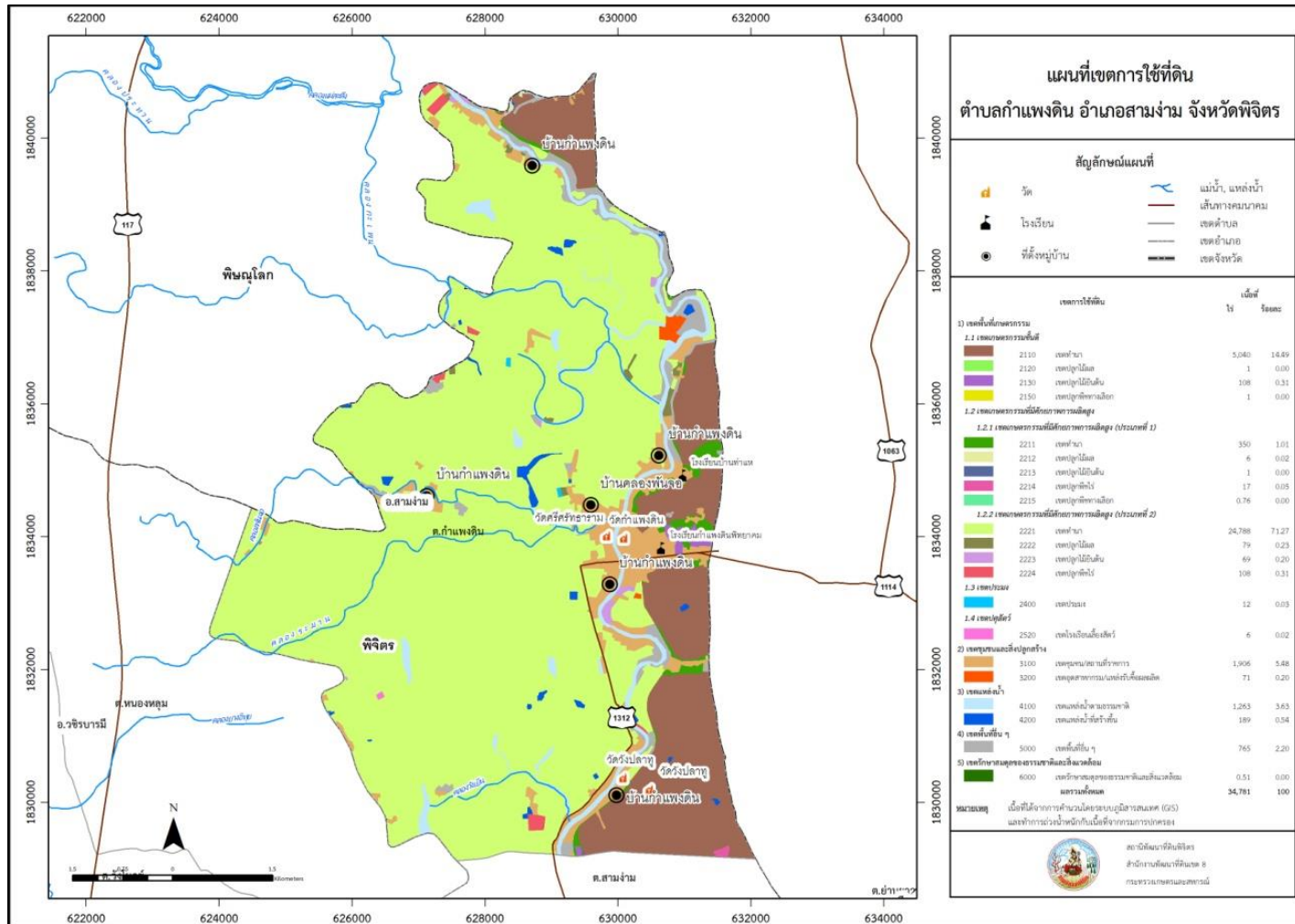
เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1) เขตพื้นที่เกษตรกรรม			
1.1 เขตเกษตรกรรมขั้นดี			
2110	เขตทำนา	5,040	14.49
2120	เขตปลูกไม้ผล	1	0.00
2130	เขตปลูกไม้ยืนต้น	108	0.31
2150	เขตปลูกพืชทางเลือก	1	0.00
1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง			
1.2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)			
2211	เขตทำนา	350	1.01
2212	เขตปลูกไม้ผล	6	0.02
2213	เขตปลูกไม้ยืนต้น	1	0.00
2214	เขตปลูกพืชไร่	17	0.05
2215	เขตปลูกพืชทางเลือก	0.76	0.00
1.2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)			
2221	เขตทำนา	24,788	71.27
2222	เขตปลูกไม้ผล	79	0.23
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	69	0.20
2224	เขตปลูกพืชไร่	108	0.31
1.3 เขตประมง			
2400	เขตประมง	12	0.03
1.4 เขตปศุสัตว์			
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	6	0.02
2) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,906	5.48
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	71	0.20
3) เขตแหล่งน้ำ			
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	1,263	3.63

ตารางที่ 6-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
4200 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	189	0.54
4) เขตพื้นที่อื่น ๆ		
5000 เขตพื้นที่อื่น ๆ	765	2.20
5) เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		
6000 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	0.51	0.00
ผลรวมทั้งหมด	34,781	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลกำแพงดิน ไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินพิจิตร นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัดหรืออำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ มีแผนงานหรือโครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (6) การจัดหาปุ๋ยอินทรีย์
- (7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (8) ผลิตปุ๋ยหมัก
- (9) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/แปลงใหญ่)

2) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงานหรือโครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- (2) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรในพื้นที่ไม่เหมาะสมตาม Agri-Map
- (3) โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินการของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- (1) องค์ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- (2) สนับสนุนพันธุ์พืช ผัก ให้เป็นต้นทุนในการต่อยอดของชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- (3) โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- (1) องค์ความรู้ในการผสมเทียม การใช้วัคซีน โรคระบาดในปศุสัตว์ พ่อแม่พันธุ์ที่ดี ในการผลิต การผลิตพืชอาหารสัตว์ การจัดการฟาร์ม (กรมปศุสัตว์)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (องค์การบริหารส่วนตำบล)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2566 ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และการขาดแคลนน้ำ

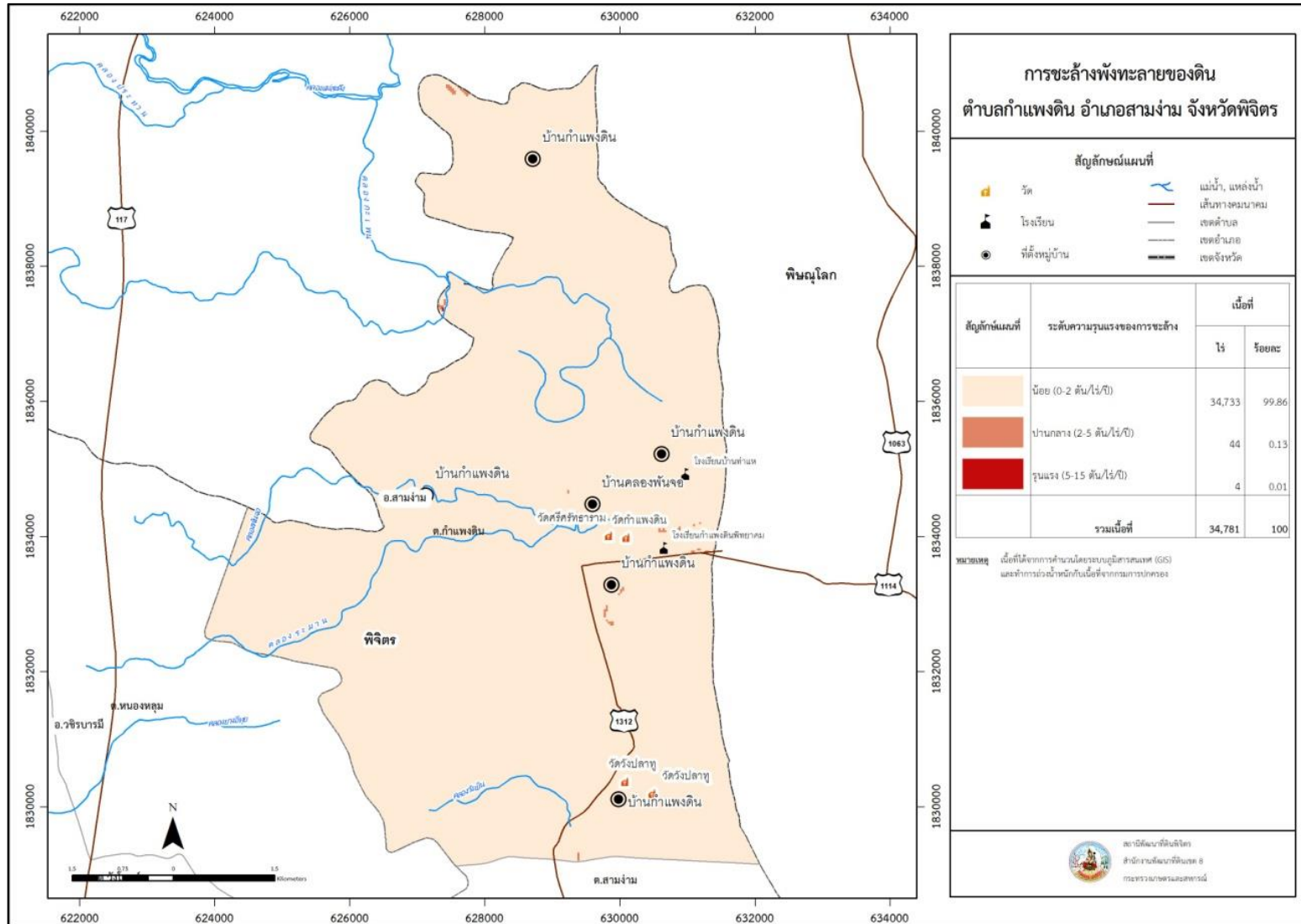
เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลกำแพงดิน กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปของตำบลกำแพงดิน ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มสลับที่ดอน ไม่พบปัญหา การชะล้างพังทลายของดิน (รูปที่ 7-1) ปัญหาของตำบลกำแพงดิน ในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ

- (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ

สำหรับปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกัน เป็นระยะเวลานาน การเผาตอซังพืชเพื่อเพิ่มรอบทำการเกษตร ไม่มีการพักดิน ไม่มีการปรับปรุงบำรุงดิน ทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น การที่เกษตรกรต้องการทำการเกษตรเพิ่มขึ้น เพิ่มรอบการผลิต ทำให้มีความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรในปริมาณมาก รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง ภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝน น้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องจัดหาแหล่งน้ำต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ ชั้นดี เนื้อที่ 5,150 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	1,127,500
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	22,500
	2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	743,750
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	75,000
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	1,500
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	6. การรณรงค์โกลบตอซัง	200,000
	7. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
	8. การผลิตปุ๋ยหมัก	85,000
	การบริหารจัดการน้ำ	480,000
1. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	480,000	
2. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ การผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อ ที่ 374 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	407,625
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	7,500
	2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	223,125
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	22,500
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	500
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	16,250
	6. การรณรงค์โกลบตอซัง	100,000
	7. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,750
	8. การผลิตปุ๋ยหมัก	34,000
	การบริหารจัดการน้ำ	240,000
1. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	240,000	

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
3. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ การผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 25,044 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	3,270,000
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	37,500
	2. การจัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	2,231,250
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	300,000
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	5,000
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้ สารเคมีทางการเกษตร	48,750
	6. การรณรงค์โกลบตอซัง	300,000
	7. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	7,500
	8. การผลิตปุ๋ยหมัก	340,000
	การบริหารจัดการน้ำ	1,537,500
1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	577,500	
2. โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยง ภัยพิบัติ	960,000	
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	4,805,125
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,257,500
	รวมแผนงาน/โครงการ	7,062,625

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
<p>1. เขตเกษตรกรรม</p> <p>1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพขั้นดี เนื้อที่ 5,150 ไร่</p> <p>1.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) เนื้อที่ 374 ไร่</p> <p>1.3 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เนื้อที่ 25,044 ไร่</p>	<p>1. องค์ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว หรือสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)</p> <p>2. สนับสนุนพันธุ์พืช ผัก ให้เป็นต้นทุนในการต่อยอดของชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร)</p> <p>3. โครงการส่งเสริมอาชีพและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก้ว)</p> <p>4. องค์ความรู้ในการผสมเทียม การใช้วัคซีน โรคระบาดในปศุสัตว์ พ่อแม่พันธุ์ที่ดีในการผลิต (กรมปศุสัตว์)</p>
<p>2. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 576 ไร่</p>	<p>โครงการขุดลอก ห้วย หนอง คลองและสระน้ำสาธารณะ (อบต.เนินปอ)</p>

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร 5 ปี (พ.ศ. 2567- 2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1.เขตพื้นที่เกษตรกรรม	<u>การปรับปรุงบำรุงดิน</u>														
1.1 เขตเกษตรกรรมชั้นดี	การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	90	90	90	90	90	450	13,500	13,500	13,500	13,500	13,500	67,500	พต.
1.2 เขตเกษตรกรรม	การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	140	140	140	140	140	700	1,400	1,400	1,400	1,400	1,400	7,000	พต.
ที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1)	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	21.5	21.5	21.5	21.5	21.5	107.5	639,625	639,625	639,625	639,625	639,625	3,198,125	พต.
1.3 เขตเกษตรกรรม	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	5,300	5,300	5,300	5,300	5,300	26,500	79,500	79,500	79,500	79,500	79,500	397,500	พต.
ที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทาง	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	16,250	16,250	16,250	16,250	16,250	81,250	พต.
	การรณรงค์เฝ้าติดตาม	แปลง	6	6	6	6	6	30	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พต.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	27	27	27	27	27	135	91800	91800	91800	91800	91800	459,000	พต.
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>														
	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	5	25	115,500	115,500	115,500	115,500	115,500	577,500	พต.
	โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติ	ไร่	105	105	105	105	105	525	336,000	336,000	336,000	336,000	336,000	1,680,000	

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2566. จำนวนประชากรและครัวเรือน ปี 2565. แหล่งที่มา : กรมการปกครอง. กรุงเทพฯ.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ปี 2566 แหล่งที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา : <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร , 2566. จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ปี 2565. แหล่งที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพฯ.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536-2565). กรมอุตุนิยมวิทยากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน
- กรมการปกครอง. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงมหาดไทย.

ภาคผนวก

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ณ องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน
ตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร วันที่ 29 สิงหาคม 2566

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

www.idd.go.th

โดย : สถาบันพัฒนาที่ดินพิจิตร